

*Tillbakablickar,
en artikelserie
sammansäld av
Calle Sahlkvist*

Victor Setterberg

Tidigare artikel i serien Tillbakablickar, redovisar Viktor Setterbergs omfattande arbete med golfbanorna på Arendal och Sandvik 1894 – 1904.

Viktor var son till handlanden G R Setterberg och dennes hustru Emelie, född Kjellman, och föddes den 28 mars 1859. Till familjen hörde även systrarna Therese (död 1924) och Amanda (död 1918) samt fosterdottern Helen. Efter realexamen började Viktor arbeta i faderns firma, vilken drev ett företag med skeppsvarvning. År 1888 bestämde han sig för att stå på egna ben och startade egen firma inom samma verksamhetsområde som fadern. Svag till hälsan redan i unga år, han led av sviterna från polio och lunginflammation, försökte Viktor stärka sig genom friluftsport och vad kunde vara bättre än golf? Han blev obotligt biten av golfflugan och tog medvetet, eller omedvetet, på sig uppgiften till sitt stora pionjärarbete som varade livet ut.

När Göteborgs Idrottsförbund bildas år 1900 föreslår Viktor Setterberg att man skall starta en golfavdelning inom förbundet. Två år senare ger hans ihärdiga påtryckningar resultat och den 12 februari 1902 beslutar styrelsen att bilda en golfavdelning. Tor Törnsten utses till ordförande medan Setterberg blir sekreterare. Några månader senare, den 22 maj 1902, beslutar styrelsen för Göteborgs Idrottsförbund att starta den nya golfavdelningen. (Detta da-

tum anges som stiftelsedag för Göteborgs Golf Klubb). Man hade från 1901 hyrt mark på Sandvik, ungefär på samma ställe där pastor A V Desparde bana legat 1891-1894, Men det stod tidigt klart att banan aldrig kunde bli mer än ett provisorium då en utbyggnad av hamnen, och stadens krav på grus, gjorde att området för golfspel krympte. Tor Törnsten och Viktor Setterberg började leta efter ny mark. Önskemålet var ett kustnära läge med lämplig jordmån. Efter att ha inspekterat en rad olika alternativ kom duon fram till att strandängarna på Hovås, strax söder om Göteborg, skulle vara lämpliga för golfspel. Läget var idealiskt även ur resesympunkt. Med den nyanlagda järnvägen, Säröbanan, kunde man åka tåg från Linnéplatsen till Hovås på en kvart. Järnväg, ångbåt eller hästskjuts var fortskaffningsmedlen vid denna tid. De kända golfbanorna i England och Skottland, som anlades i mitten av 1800-talet, ligger i många fall intill en järnväg.

När golfavdelningen på våren 1904 fick hyra ett område på Hovås kavlade Setterberg genast upp skjortärmarna. Han inte bara designade banan, utan gjorde egentligen allt från att röja sten till att så gräs. Dessutom ordnade han lotterier och tävlingar vilka stärkte klubbkassan.

År 1904 fanns det två golfklubbar i landet då Stockholms Golf Klubb bildades samma år. Men ingen hade en tanke på att bilda

ett nationellt förbund, förutom Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas Riksförbund, sedermera Riksidrottsförbundet (RF). De ville samla alla idrottsföreningar under ett och samma tak. På årsmötet den 24 april 1904 tillsattes en styrelse för vart och en av Riksförbundets elva sektioner. I Golfsektionen, som senare tog namnet Svenska Golfklubben, valdes Tor Törnsten till ordförande och Setterberg till sekreterare. Övriga ledamöter var Ragnar Andrén och Andrew Armstrong, också de från Göteborg, samt Edward Sager från Stockholm (1) med Sigfrid Edström som suppleant. Golfsektionen höll sitt första sammanträde den 14 juli 1904 i Setterbergs bostad på Landsvägsgatan 4, vid Järntorget i Göteborg. Golfsektionens viktigaste uppgift var att översätta golfreglerna till svenska, samt att arrangera ett nationellt mästerskap. Setterberg ordnade själv översättningen, de första intäkterna och mästerskapet, som han arrangerade på Hovås den 9 – 10 oktober 1904. Det var enbart göteborgare i startlistan och vår vän Setterberg förlorade finalen med 8/6 till Theodor Åkermark.

Setterberg ville att golfen skulle bli ett nationalspel som kunde utövas av alla samhällsklasser och åldrar. Fler och enklare banor, lägre avgifter för juniorer, pay and play-banor var bara några av alla hans idéer. Han bombarderade golfklubben, golfklubbar i Sverige och utomlands, myndigheter, föreningar och tidningar med förslag. År 1915 lämnade han t.ex. tio skrivelser till Charles Felix Lindbergs donationsfond med förslag till kommunala parkbanor i Göteborg med omnejd. Två år senare levererade han ett förslag till en mindre kommunal bana för barn och kvinnor vid Djurgårdsskyrkogården i Majorna. Marken, den s.k. Söderlingska ängen, ansågs lämplig och Setterberg inkluderade 56 bilagor med skisser till förslaget.

Det finns inga ord för vilken betydelse Viktor Setterberg insatser har haft för såväl Göteborgs Golf Klubb, som golfens utveckling i Sverige. Han hade knappast vänner i vanlig bemärkelse, utan allt kretsade kring golf. Vaken eller sovande tänkte han och drömde om golf. Handikappad som han var av en deformation av ena benet, uttömde han sin kraft på golf, samtidigt som han i denna hade ett mål att leva för och den fyllde hans tillvaro.

År 1914 infördes på Hovås en märklig lokal regel. Setterberg, som var oerhört noggrann att golfreglerna skulle följas, försökte på alla sätt få bort denna regel. Han misslyckades och kanske kände han sig motarbetad och avgick därför omgående ur klubbstyrelsen, samt i förbundsstyrelsen året därpå. Detta fick förödande konsekvenser för utvecklingen av golf i Sverige. Den inte bara stannade upp, den tog ett rejält kliv bakåt. Setterberg slutar emellertid inte att arbeta med golf. Han fortsätter med sina vanliga skrivelser så länge han orkade hålla i pennan. Hans tilltagande ohälsa gjorde dock att han 1921 inte längre kunde ägna sig åt själva spelet. Hans dokumentation av GGK:s verksamhet under många år är helt enkelt makalös. Allt finns bokfört, t o m vädret under tävlingsdagarna. I Ny tidning för Idrott skrev han under åren ca 800 artiklar gällande nyheter och spörsmål kring golfen. Exempel:

”Göteborgs Idrottsförbunds Golfavdelning har från den 1 november 1909 ändrat sitt avdelningsnamn till Göteborgs Golf Klubb med självständig ekonomisk förvaltning. Årsavgiften blir hädanefter 25 kronor för herrar och 15 kronor för damer eller juniorer under 21 år. En golfpaviljong (vårt Gamla Klubbhus på berget) för ca 8 000 kronor, efter ritning av arkitekt E.T. Torulf, håller nu på att uppföras på en hög bergskulle vid 5: e utslagsplatsen. Härifrån fås en briljant utsikt över hela banan

liksom över Askimsfjorden. Tomten har erhållits som gåva av Aktiebolaget Hovås Villa-stad." "Hr Tor Törnsten, svensk mästare i golf 1906, har nyligen besökt tre golfbanor nära London nämligen: Enfield, Purley Down och Chipstead. På den sistnämnda banan gjorde han ett 188 meter långt driverslag till 3:e hålet, som är 277 meter och som han spelade ut med 4 slag. En stark medvind underlättade". Då Svenska Golf-förbundet firade sitt 100 års Jubileum i Stockholm år 2004 uppfördes en pjäs under kvällen om de viktigaste händelserna i golfsverige under förbundets hundra åren. Alla som deltog i Jubileet fick klart för sig hur stor Viktor Hugo Setterberg är i golfhistorien, då han som "svenska golfens fader" var med i pjäsen under hela hundraårsperioden.

V H Setterberg dog 1946 och ligger begravd på Östra Kyrkogården i Göteborg tillsammans med sina föräldrar och sina systrar. Graven hittades efter stort detektivarbete av GGK:s hedersmedlem Ingemar Nordgren.

I GGK:s ovärderliga arkiv efter Setterberg finns bl.a.

- Förda dagböcker 1894–1906
  - 43 st. böcker med anteckningar 1906–1931
  - 47 st. böcker med anteckningar och tidningsurklipp 1919–1944
  - De första golfreglerna från 1888 samt en översättning till svenska
  - Banskisser från Arendal, Sandvik och Hovås. Bildmaterial i numrerade album och ofta med förklarande text och en mängd golf litteratur
- 1) Edvard Sager bodde mestadels i Stockholm men var ofta på sitt bruk i Mullsjö. Det var här familjen Sager, som de första i Sverige, började med golfspel 1888.

Källa: GGK:s arkiv

Äntligen en golfare i Hall of Fame

Jag fick i början på sommaren den stora äran att såsom representant för Göteborgs Golf Klubb delta i festligheterna i samband med 2009 års Hall of Fame installation. I tio år har man hållit på och äntligen fanns en golfare bland de åtta utvalda. Viktor Hugo Setterberg – vem annars? Jag tolkar det som ett sent men ändå mycket kärkommet erkännande av golfen som en idrott och inte bara som ett tidsfördriv.

Göteborg med omnejd har sitt eget Hall of Fame och under åren 1999–2009 har 124 förtjänta aktiva och ledare utsetts att äras och ihågkommas såsom medlemmar i vår stads Hall of Fame. Invalet har skett efter ett omfattande arbete, där såväl allmänheten som förbund och klubbar fått föreslå kandidater. Juryn har haft ett kvalificerat underlag på cirka 500 namn att arbeta med.

Kraven är flera. För att komma ifråga skall man vara född i Göteborg eller ha medverkat inom Göteborgsdistriktet i minst 5 år och anses vara etablerad göteborgare. Det skall dessutom ha gått minst fem år sedan man slutade sin aktiva bana eller som ledare avslutat sin huvudsakliga uppgift.

Förutom Viktor Setterberg valdes följande in den här gången:

Bengt Gustafson volleyboll, Erica Johansson friidrott, Örjan Persson fotboll, Glenn Strömberg fotboll, Thörner Åhsman boxning, Bror Carlsson badminton, Elisabeth Östberg friidrott.

Historiskt sett är fotboll och handboll, tätt följt av friidrott, de grenar som producerat flest stjärnor av den här kalibern. Inte förvånande! Men att så många som 14 grenar förutom

golfen bara kan ståta med ett namn är uppseendeväckande, tycker jag.

De senast invalda kommer liksom sina föregångare att få var sin plats i det stora rum i Göteborgs Idrottsmuseum som kallas för Hall of Fame. Dessutom kommer de att bli presenterade i museets årsbok Idrottsarvet 2009. Om man ändå är på besök i museet kan man passa på och titta in i ett annat rum, från golvtak fyllt med minnen från en enastående karriär, Ingemar Johanssons. Han var också medlem i vår golfklubb en gång i tiden!

Urvalskommittén håller styvt på att om den utvalde själv inte kan ta emot beviset på sin storhet i form av en stor minnesplakett i mässing så skall det om möjligt vara en medlem av släkten som gör det. När det gäller Viktor Setterberg var man på gränsen att ge upp när man i sista stund fick vittring på en dam med helt annat efternamn. Och se det lyckades! Man hittade Görel Thorén, yngre syster till journalistlegenderna Arne och Ulf.

Görel berättar att hon bara var 12 år när hennes mors morbror Viktor Hugo gick ur tiden och att hon tyvärr inte har några specifika minnen av honom. Däremot har det glatt henne mycket att hennes släkting på senare år blivit ihågkommen och hyllad för sina enastående insatser för golfen. Läs gärna mer om Viktor Setterberg i Calle Sahlkvists artikel här intill.

Söndagen den 28 juni var en av sommarens hetaste dagar. Samling, mingel och fotografering i Börsens svala salar följdes av snabb busstransport till Liseberg. På Taubescenen väntade herrarna Leif "Loket" Olsson

Görel Thorén med minnesplakett och Lolo Dahl framför porträttet av Victor Setterberg.

och Lars-Gunnar Björklund med öppna famnen. Leif presenterade och Lars-Gunnar intervjuade sedan de utvalda stjärnorna och deras ombud. Det tog sin tid och stämningen var uppsluppen.

Boxarlegendaren Thörner Åhsman berättade om sina drygt tusen sparringronder och två matcher mot Ingo, den blivande världsmästaren:

- Första gången var SM och då gick det bra.
- Vann du?
- Nä, men jag klarade tre ronder och det var ju utmärkt.

Texten på Viktor Setterbergs minnesplakett lyder:

Viktor Hugo Setterberg

Invald i "Idrottens Hall of Fame i Göteborg" 2009

"Golfens fader"

Initiativtagare till Göteborgs Golfklubb 1902 och dess sekreterare till 1915.

Initiativtagare till Svenska Golf-förbundet 1904.

Golfskribent i "Ny tidning för idrott" (1903 – 1919)

Aktiv vid byggandet av Hovås golfbana där det första svenska mästerskapet spelades 1904.

Lolo Dahl